

OPINIA națională

Revista independentă de informație, opinie și sfat de la îngăunată națională

PREȘEDINTELE FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

ȘEDINȚĂ OMAGIALĂ a Senatului Universității “Spiru Haret” consacrată ANIVERSĂRII MARII UNIRI din 1918

CUVÂNTUL ROSTIT DE
prof.univ.dr. Aurelian BONDREA,
PREȘEDINTELE FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MÂINE”,
RECTORUL UNIVERSITĂȚII „SPIRU HARET”

Stimați colegi,
Dragi studenți

Ședința de azi a Senatului Universității “Spiru Haret” are un caracter omagial, fiind consacrată aniversării a opt decenii de la Marea Unire din 1918. 1 Decembrie 1918 este o zi deosebit de însemnată în istoria poporului nostru și, tocmai de aceea, ea se cinstește de întreaga națiune, este sărbătoarea noastră națională. Această zi reprezintă o răscrucere în viața poporului român, o piatră de hotar între istoria dinaintea și de după 1918.

Întreaga perioadă istorică, și de dinaintea, și de după 1 Decembrie 1918, este marcată de sucese, dar și de unele necazuri în viața poporului român. Dar fie că este alcătuitură din sucese sau din necazuri, istoria, aşa cum se înfățișează ea, este o poporului român și nimeni nu are dreptul să o conteste.

Așa cum sublinia, pe bună dreptate, un cronicar transilvănean, “istoria... ne învăță nu numai cum să ne pertăm în toate imprejurările și prilejurile, ci și cum să ne pertăm noi înșine ca să răbdăm cu bărbătie și curaj, cu viteză, toate schimbările întâmplătoare, toate intorsările norocului și al nenorocului.”

Istoria este a poporului român și a conducătorilor săi. Voievozi, domnitori, regii, dictatori au putut face și greșeli, **poporul niciodată**. Istoria noastră a demonstrat acest fapt cu prisosință. Ea este o istorie a martirilor. Încă de la începuturile existenței noastre ca stat și până în anii din urmă ai acestui secol, unii dintre conducătorii noștri au plătit cu viața devotamentul, credința, dragostea lor nețârmarită față de țară și popor.

Cum scria același cronicar transilvănean, “istoria laudă dreptatea, înaltează virtutea, supunerea și cinstea, întărește prudența și prevederea, ne învăță cum să ne pertăm cu judecăță și înțelepciune în toate imprejurările, deosebesc binele de rău, dreptatea de nedreptate, pe viteji de cei slabî, pe cei statomici de cei șovători.”

Nici o etapă nu trebuie să fie eliminată, ignorată, sau uitată. Ca profesori într-o instituție de învățământ superior, într-o universitate cu vocație națională, avem datoria de onoare să evidențiem că mai pregnant însemnatatea istorică a zilei de 1 Decembrie.

(Continuare în pag. 3)

Comunicările susținute de profesorii universitari Ioan Scurtu, Damian Hurezeanu, Ștefan Lache și Ion Dodu

Bălan

Pag. 4,5,6 și 7

MAREA UNIRE din 1918

NICOLAE IORGA

CEASUL

A sosit un ceas pe care-l așteptăm de peste două veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit și am scris, am luptat și am gândit. A sosit ceasul în care cerem și noi lumii, cinstit, cu arma în mâna, cu jertfa a tot ce avem, ceea ce alte neamuri, mai ferice, au de atâtă vreme, unele fără să fi vîrsat o picătură de sânge pentru aceasta: **dreptul de a trăi pentru noi**, dreptul de a nu da nimănui ca robi rodul osteneilor noastre.

În miez de noapte au sunat iarăși clopoțele, sfintele clopoțe care simt toate durerile și bucuriile noastre și care acum s-au înflorat de cea mai mare speranță pe care am avut-o și la care, cu orice preț, ținem. Și sunt de mii de oameni s-au trezit fără teamă și fără zburăciune, linistit și sigur, și în inimile lor a fost un singur răspuns: știm!

Da, o știu de mult. Ceas de ceas trecea, urzindu-se pânza de înțelepciune pentru a pregăti și apăra vitejia gata de luptă. Certele de deasupra nu pătrundea în adânc. Acolo fiecare zi anunța o altă zi și mai grea, și nimenei nu cătea împotriva greutăților care se adunau.

(Continuare în pag. 3)

TRIUMFUL IDEALULUI NAȚIONAL

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU

Ziua de 1 Decembrie 1918 este înscrisă în conștiința românească ca o dată istorică memorabilă cu valoare de simbol – simbolul jertfei generatoare a biruinței. A fost forțat atunci cursul istoriei și s-a realizat ceea ce secole de-a rândul fuseser doar speranță, unirea românilor sub același steag, făurirea statului național unitar român.

În contextul fazei finale a primului război mondial, al marilor frâmantări sociale și naționale, desfășurate în Europa Centrală și de Răsărit, care au transformat agonia imperiilor

austro-ungar și rus în decesul lor și sub puternicul ecou pe care le-au avut condițiile de pace, formulate de președintele S.U.A. Woodrow Wilson, cunoscute sub numele de „Cele patru sprijinuri puncte ale Președintelui W. Wilson” s-a declanșat în cursul anului 1918 o amplă mișcare eliberatoare, care – în cazul românilor – a fost incununată cu triumful idealului național.

Principiul autodeterminării sau dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, fără nici un amestec din afară, a fost fundamental politic și juridic al Marii Uniri a românilor.

(Continuare în pag. 2)

ÎMPLINIREA DE LA ALBA IULIA - UN ACT IREVERSIBIL

Acad. Dan BERINDEI

La 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, acolo unde pierse ucis cu roata Horea în 1784, avea să se împlină destinul națiunii române. Români s-au strâns în unice hotare. Despărțirea luase sfârșit, granițele dintre români n-au mai ființat. În Vechiul Regat s-au întrupat provinciile aflate sub stăpânire străină. România Mare s-a înfăptuit și a fost astfel desăvârșit procesul istoric de unificare statal, inițiat cu aproape șase decenii în urmă.

În 1859, românii realizaseră „Unirea cca mică”, dar, prin însemnatate, formarea statului național, chiar în dimensiuni mai

restrâns și neacoperind spațiul național, a reprezentat unul din cele mai importante momente ale devenirii istorice a românilor. Moldova și Tara Românească s-au reunit într-un stat cu structuri unitare, realizate în anii următori și, totodată, această unificare dobândită de români prin propriile lor forțe, a însemnat și declanșarea unui ireversibil proces de modernizare. Unirea a însemnat și temeiul cuceririi Independenței, realizată la mai puțin de două decenii mai târziu.

(Continuare în pag. 3)

MAREA UNIRE din 1918

TRIUMFUL IDEALULUI NAȚIONAL

(Continuare din pag. 1)

Acele Mari Uniri au fost votate de foruri legiuitorare constituite după toate regulile dreptului public și electoral, el căpătând astfel forma de voimă liber exprimată.

Sfatuș Târlii a adoptat hotărârea de unire a Basarabiei cu România. În hotărârea de unire se spunea „Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintrre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granite cu Austria, rupță acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa România”.

La 18 octombrie 1918, în chiar incinta parlamentului ungár se rostea istorica declaratie de independență a națiunii române din Ungaria, primul pas hotărât către însăptuirea Unirii: „Pe temeiul dreptului firesc că fiecare națiune poate dispune, hotărî singură și liber de soarta sa, națiunea română din Transilvania dorește să facă acum uz de acest drept, ca liberă de orice înrăuriri străine să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere”.

Către sfârșitul anului 1918, încheierea procesului de formare a statului național unitar a intrat într-o etapă rapidă de desfășurare. Destămăda monarhiei austro-ungare a accelerat lupta pentru unirea Bucovinei cu România. La 15/28 noiembrie 1918, în palatul mitropolitan din Cernăuți s-au deschis lucrările Congresului general al Bucovinei la care au luat parte, pe baze democratice, 74 delegați ai Consiliului Național Român, 13 ai comunelor ucraiene, 7 ai Consiliului Național German și 6 ai Consiliului Național Polonez, care în unanimitate, „în numele suveranității naționale” au votat „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colaciu și Nistru, cu Regatul României”.

Reprezentanții polonilor salutând unirea Bucovinei cu România arătau: „Recunoaștem pe deplin drepturile băstinașe ale poporului român asupra țărilor din sudul Nistrului, în general și în special asupra Bucovinei”. La rândul său, Consiliul Național al germanilor din Bucovina prin glasul lui Alois Lebonton a dat citire unei declarări în care se spunea: „Consiliul Național german, în numele germanilor din Bucovina se pronunță pentru alipirea Bucovinei la Regatul României”.

Actul unirii Bucovinei cu România a fost salutat de întregul popor român. Camera Deputaților,

intrunită la București sub președinția lui N. Iorga, a adoptat Legea asupra unirii Bucovinei cu România, care prevedea chiar în articolul 1 că: „Bucovina în cuprinsul granițelor sale istorice este și rămâne de-a pururea unită cu regatul României”.

În mod similar s-au desfășurat și evenimentele din Transilvania. La 18/31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român, „ca unicul for care reprezinta voința poporului român”, format din șase social-democrați și șase reprezentanți ai Partidului Național Român. Pe întreg teritoriul Transilvaniei s-au format consiliu județene, locale și găzdui naționale care activau sub conducerea Consiliului Național Român Central. În manifestul lansat la 7/20 noiembrie 1918, pentru pregătirea Marii Adunări de la Alba Iulia, se arăta: „Mersul irezistibil al civilizației omenești a scos și neamul nostru românesc din întunericul robiei la lumina conștiinței de sine... Vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți...”.

La 1 Decembrie 1918 s-au strâns la Alba Iulia, pe Câmpul lui Horea, peste 100.000 de oameni, țărani, muncitori, intelectuali, meseriași, veniți să consfințească actul legic, obiectiv și progresist, de încheiere a procesului de formare a statului național unitar român.

Hotărârea istorică a Unirii a fost luată într-o atmosferă de puternic entuziasm de către Marele Adunare Națională ca organ politic reprezentativ al întregii națiuni române din Transilvania, formată din 1228 deputați aleși prin vot universal de către cercurile electorale sau desemnați de toate instituțiile românești din Transilvania.

În Rezoluția Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, în articolul 1 se arăta: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Tara Ungurească, adunată prin reprezentanții lor îndreptați la

Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918, decretă că unirea celor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România”.

În afara proclamării Unirii, Revoluția cuprindea și alte principii democratice fundamentale ale însăptuirii ei, reforma agrară, drepturi pentru minoritățile naționale, ocrotirea muncii, cerând, totodată, eliminarea războiului din viața popoarelor.

În virtutea dreptului de proprie hotărâre, minoritățile naționale în Adunări speciale și-au exprimat, în cursul anului 1919, adeziunea fată de principiile formulate de Adunarea Națională de la Alba Iulia și au hotărât unirea lor cu România. În ianuarie 1919, printre manifest, s-a adus la cunoștința publică hotărârea populației săsești de unire cu România, trimițându-se poporului român „salutul frâțesc, cu urările cordiale de îndeplinire a idealurilor sale naționale”. Aceeași atitudine au adoptat și șvabi din Banat, care întruniri la Congresul de la Timișoara, ale cărui lucrări s-au desfășurat în august 1919, și-au exprimat dorința unirii lor cu România, considerând că „hotărârea de la Alba Iulia este o chezașie pentru dezvoltarea etnică și culturală”. În ianuarie 1919, populația evreiască din Transilvania a aderat și ea la hotărârea de unire a Transilvaniei cu România și făurirea statului național unitar român.

Semnificativ pentru felul în care opinia publică înaintată din Ungaria a văzut actul Unirii românilor din 1918 este manifestul publicat la Budapesta de proeminente personalități maghiare ca Ady Endre, Bartók Béla, Kodály Zoltan, Varga Jenő, în care se spunea:

„Făță de națiunile surori nu avem nici o pretenție. Si noi ne considerăm o națiune reînnoită, o forță liberată pe ruinele monarhiei. Ne trezim ușurați la conștiința faptului că nu mai suntem forța să fim stâlpii asupririi. Să trăim unul lângă altul în pace ca națiuni libere cu alte națiuni libere”.

Prefectul maghiar al comitatului Arad, doctor Varjassi Lajos, afirmă: „Eu găsesc că se poate de natural ca un popor plin de demnitate

să nu mai vrea să tolerze robia – cum nici noi (unguri – n.n.) nu am tolerat-o față de Austria”.

Unirea românilor într-un singur stat, al cărei moment apoteotic l-a reprezentat ziua de 1 Decembrie 1918, a fost pregătită de un lung proces istoric, anul 1918 fiind „un ultim acord într-o zbuciumată simfonie” (O. Goga).

Originea Unirii din 1918 este de căutat în unitatea teritoriului, locuit de români, în unitatea limbii române, „haina sufletului”, aceeași din Maramureș până la Dunăre și din Banat până la Țărmul Mării Negre, în constiția unității de neam, afirmată explicit de cei mai de seamă cărturari români în Evul Mediu și constatăfa de numeroși străini. Acestor factori li s-au adăugat târziu credința strămoșești, creștinismul ortodox.

Condiții istorice nefavorabile au făcut ca români să trăiască în Evul Mediu în formațiuni statale diferite, iar făurirea statului modern român să aibă loc în etape. În 1859 a avut loc unirea Moldovei și a Țării Românești, care au format împreună „vechea Românie”, devenită independentă în 1877; în 1878 a fost integrată României Dobrogea; în 1918 s-a încheiat procesul de formare a statului național unitar român.

Mișcarea de eliberare și unitate națională a românilor, ca parte integrantă a ansamblului mișcărilor de eliberare a popoarelor asuprute și de constituire a statelor naționale s-a bucurat de sprijinul popoarelor care împărtășeau aceeași soartă și aveau de îndeplinit același ideal. La rândul său, poporul român a sprijinit popoarele care luptau pentru libertatea și independența lor națională. Este acesta un fapt ce pune în evidență însemnatatea internațională a luptei de a impune dreptul tuturor popoarelor pentru afirmarea ființei lor naționale.

În cursul procesului de dezvoltare a mișcării naționale s-a manifestat, totodată, legătura organică dintre telurile eliberării și unității naționale, pe de o parte, și revendicările social-politice pe plan intern, pe de altă parte. Aceste revendicări au contribuit la imprimarea unui caracter profund democratic mișcării naționale în ansamblul ei; problema Unirii era, tot mai mult, cauza supremă a întregului popor, a tuturor claselor sociale, a tuturor forțelor politice din rândurile sale; mișcarea națională avea, aşadar, o largă și solidă bază socială. N. Iorga, care a fost spiritus rector al

generației Marii Uniri, trecând în revistă evoluția ideii de unire la români scria, în chiar acele zile fierbinți de împliniri naționale din anul 1918: „Fără a uită pe nimăn din cel care au colaborat la această faptă a minunii, de la general și de la fruntaș ardelean până la ultimul ostaș și făran, omagiu recunoștinței noastre să se îndrepte azi către poporul acesta întreg de oriunde și din toate veacurile, martir și ero”.

Un rol însemnat în desăvârșirea unității politice a românilor l-a jucat cultura. Învățământul, literatura, știința, artele, presa, numeroasele asociații culturale în frunte cu Academia Română, Astra și Liga pentru Unitatea Culturală a românilor au constituit domeniul și forme de manifestare elocventă a dorinței fierbinți a poporului român de a-și vedea întregită țara.

Biserica s-a dovedit farul de credință care a luminat calea pentru izbânda deplină și definitivă a cauzei naționale. Preoții au propovăduit evanghelia libertății și unirii. Este de subliniat faptul benefic al colaborării strânselor pe plan național al celor două biserici românești greco-catolică și greco-ortodoxă. Existența statului național unitar român a fost recunoscută pe plan internațional și consecnată ca atare prin tratatele de pace încheiate în anii 1919-1920 (Versailles, Saint Germain en Laye, Neuilly sur Seine); ea a fost pecetulă prin încoronarea la Alba Iulia, în 1922, a regelui Ferdinand I „Întregitorul” și a reginei Maria. Însăptuirea unității statului român a realizat cadrul național și social-economic pentru dezvoltarea României moderne, a avut o înrăurire pozitivă asupra întregii evoluții economice, politice și sociale a țării, a făcut să crească contribuția poporului român la dezvoltarea schimbului de valori ale lumii.

La 80 de ani de la realizarea Marii Uniri a românilor, aceasta ne apare ca unul din acele evenimente care definesc valențele moral-politice ale unei națiuni și ale cărei teme istorice îl garantează trăinicia și mersul înainte. „Măreția unui popor – spunea N. Iorga – se sprijină pe amintirea totdeauna vie a trecutului și constiința datoriei împlinite de toți și în fiecare clipă”.

Să apărăm, prin fapte de muncă, ceea ce ne-au lăsat înaintașii. Este înaltă jertfă, în timp de pace, pentru cinstirea patriei.

MAREA UNIRE din 1918

Cuvântul rostit de rectorul Universității „Spiru Haret”

(Continuare din pag. 1)

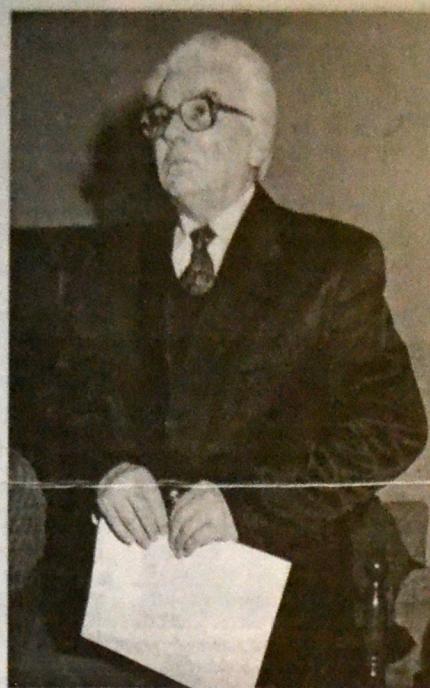
Este ziua victoriei poporului român, ziua împlinirii visului multifecular de unitate a românilor în hotarele lor firești, ziua triumfului principiilor de justiție istorică din care s-au împărțit și pentru care au militat conducătorii poporului român, apărându-succesivelor generații de unioniști. Această zi de 1 Decembrie este susținută și înnoibătă de sirul nesfășrat al suferințelor și jertelor poporului român, poartă pecetea tributului greu de sânge plătit de generațiile care au pregătit și au înăpărtuit Marea Unire din anul 1918.

Pentru evocarea momentelor înălțătoare de acum opt decenii, profesori din Universitatea noastră, personalități ale vieții științifice și culturale românești s-au reunit în ședință omagială de astăzi, unde vor prezenta comunicări pe teme legate de Marea Unire.

Incheierea ședinței omagiale, prof. univ. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației "România de Mâine", rectorul Universității "Spiru Haret", a spus:

Am ascultat cu deosebit interes cele patru expuneri care au evidențiat însemnatatea actului Marii Uniri. De fiecare dată, când se evocă Marea Unire de la 1 Decembrie, ne întărim convingerea că spiritul Unirii de acum opt decenii trebuie să ne călăuzească permanent. Spiritul Unirii echivalează, în mod esențial, cu un înalt spirit al creației, prin care s-au pus bazele dezvoltării economice, sociale, culturale și politice a statului național unitar român, s-au creat premisele pentru continua modernizare a României.

Toate valorile materiale și spirituale realizate cu prețul atâtlor eforturi și sacrificii, inclusiv în ultimii 50 de ani, sunt supuse, îndeobște după decembrie 1989, unui dramatic proces distructiv, cu consecințe deosebit de grave asupra evoluției întregii societăți românești, fiind agresată chiar ființa noastră națională.

Nu trebuie să uităm, totuși, că, și atunci, ca și azi, au existat adversari, externi și interni, ai Unirii. Învățările de atunci, prin care înaintașii noștri și-au apărat opera lor cea mai de preț, să ne fie și astăzi călăuze pentru a preveni tot ceea ce ar putea trage Țara înapoi. Asemenea momente au existat în 1940, când s-a încercat și, pentru scurt timp, s-a reușit, ca actul Unirii să fie puternic lovit. Încercări de acest gen au mai existat, între timp, există și astăzi. De aceea trebuie să ne cunoaștem bine istoria. Ca profesori și ca studenți, să păstrăm în memorie tot ce s-a întâmplat, să reflectăm permanent asupra cauzelor biruințelor și înfrângerilor, spre a le putea reitera pe cele dintâi și a le preîntâmpina pe cele din urmă. Noi, ca români, moștenim optimismul robust propriu poporului nostru. Cum îndeobște se știe, români nu s-au lăsat prăbușiti de insuccese, de greutăți.

V-aș reaminti ceea ce, cândva, scria Fustel de Coulanges: "Buna cunoaștere a Iстории не unește, / Reaua cunoaștere a Iстории ne separă."

Suntem convinși că și noi, cei de astăzi, prezenți la această adunare, știm să păstrăm spiritul eroic al Unirii, care a călăuzit permanent poporul român.

Cu aceasta se încheie prima parte a ședinței noastre omagiale. În partea a doua, vă invităm la câteva momente culturale, susținute de Corul Facultății de Muzică a Universității "Spiru Haret", cor alcătuit prin pasiunea profesorilor și studenților acestei facultăți, condusă de profesorul Victor Giuleanu, decanul Facultății.

ÎMPLINIREA DE LA ALBA IULIA - UN ACT IREVERSIBIL

(Continuare din pag. 1)

După ce România a devenit o realitate statală europeană și, mai ales, după ce, înzestrată cu structuri moderne, ea și-a dobândit statul de neașteptare, în fața națiunii s-a impus cu acutitate desăvârșirea actului de la 24 ianuarie 1859. Între timp, în Monarhia dualistă austro-ungară, ca și în imperiul Rusiei, provinciile românești înrobite năzuau firesc spre o eliberare și spre alipirea lor la Statul Național Român ce luase ființă. Mișcarea națională deosebită și altă a Carpaților acționa cu vigoare, intrupată în Partidul Național sau în Liga Culturală. Mai

trebuia încă așteptată conjunctura internațională prielnici, deoarece provinciile înrobite se aflau în puterea unor puternice imperii. Apare, luptă părăigegală și sororii de reușită trestrâns și totuși, cu perseverență și dăruire patriotică, cu înțelepciune și tact politic, minunea avea să fie înăpărtită!

În 1914 a izbucnit primul război mondial, oferind cadrul inter-national politic pentru marea încheiere a desăvârșirii unității naționale a românilor pe plan statal. Legată de Puterile Centrale încă din 1883, într-o alianță nefirească, impusă în momentul încheierii ei de primejdiiile izolării

țării, tocmai după ce ea își dobândise neatârnarea, dar acum devenită potrivnică intereselor naționale, România, prin voința majorității absolute a bărbătașilor ei de stat, a știut să se desprindă cu măiestrie de constrângările tratatului devenit neopportunit. Timp de doi ani, România fost neutră, primul ei ministru Ionel Brătianu știind să manevreze cu artă și măsură politică în complicitate imprejurării, nelăsând să se întrevadă intențiile sale finale și slujind înainte de toate propria sa țară și propria națiune și nu interesele unor mari puteri. Apoi, când a devenit oportun și chiar

inevitabilă trecerea la acțiune, a știut prin tratatul încheiat cu Alianță să obțină făgăduiala întregii țări la Apus și la Nord.

În noaptea de 14/15 august spre 15/16 august 1916, diviziile românești și-au început trecerea eliberatoare în Transilvania. România s-a angajat astfel în război. După o campanie care se anunță favorabilă, România, fată de care marii ei aliați nu și-au împlinit angajamentele militare luate prin tratatul de alianță – sprijinul militar al Rusiei a fost sub așteptări, trimiterile de armament și munition deficitare și ofensiva aliață făgăduită dinspre Salonic nu a mai avut loc – a ajuns într-o situație din cele mai dramatice. Armata română a fost prinsă ca într-un clește printr-o ofensivă dinspre Sud, comandată de generalul Mackensen și prințul contraofensivă dinspre Nord întreprinsă de generalul Falkenhaym. Sub presiunea unui inamic superior numeric și, totodată, net superior în armament, la aceasta adăugându-se și erori de comandament din partea română, armata, cu toată dărza rezistență a ofițerilor și ostașilor ei, a trebuit să se angajeze într-un proces de retragere. După ce Oltenia, Muntenia și Dobrogea au fost pierdute și București, capitala țării, a căzut sub stăpânirea inamicului, a putut fi stabilită o linie de rezistență în sudul Moldovei. Conducerea statului s-a strămutat la Iași, unde au venit și mii de refugiați munteni. Anul 1916 se încheia astfel sub grele auspicioase.

Înălțătoare de rezistență a fost mare. Reorganizată în primăvara anului 1917, mulțumită și unei misiuni militare franceze comandată de generalul Henri Berthelot, înzestrată cu armament într-o măsură mai mare de Alianță ei, armata renăscută s-a dovedit capabilă să repereze, în luna iulie și august 1917, marile izbăni de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Dar, între timp, prisă în vârtejuri revoluționare, imperiul Rusiei disparea. Armata rusă s-a bolșevizat și a intrat într-un acut proces de destrâmare. În vara anului 1917, pe frontul din sudul Moldovei, chiar în timpul bătăliilor decisive ce se dădeau, unitățile ale armatei ruse au părăsit linia

frontului, trebuind înlocuindu-“din mers” cu unități românești.

Din nefericire, România a ajuns, în urma situației din Rusia, într-o totală izolare față de Alianță ei occidentali. În urma acestui fapt, n-a mai existat altă reșire, în condițiile date, decât să se încheie armistițiul cu Puterile Centrale. Guvernul Ionel Brătianu s-a retras, i-a lăsat locul, temporar, un guvern format de generalul Averescu, eroul de la Mărăști, iar apoi guvernul cu倾ință progermană al lui Alexandru Marghiloman. În luna mai 1918, în robitorul tratat de la București supusă jara Puterilor Centrale pe plan economic pentru o jumătate de veac, dădea creștele Carpaților Austro-Ungariei și transforma Dobrogea într-un condominium al biruitorilor. Dar, în ultimele luni ale anului, sortii au surâs din nou României. Războiul a fost pierdut de Puterile Centrale, iar cele două imperii – Germania și Austro-Ungaria – s-au prăbușit. România, la rândul ei, a reintrat în război alături de Alianță ei.

Înălțătoare din primăvara anului 1918, Basarabia, prin hotărârea Sfatului Țării se reînregărește cu România. Miraculos, în ultimele luni ale anului, provinciile românești, supuse până atunci dominației austro-ungare, au trăit procesul eliberării lor, prin proprii forțe și, totodată, ele s-au angajat, ca și Basarabia, pe drumul unificării naționale. La 28 noiembrie, Bucovina avea să decidă unirea ei „pe vecie” cu România și, trei zile mai târziu, la 1 decembrie 1918, procesul desăvârșirii unificării statale s-a încheiat prin Hotărârea adoptată la Alba Iulia de cei 1228 deputați și de cei 100.000 participanți la Mare Adunare. În aceeași zi, regele Ferdinand și regina Maria, însoțiti de generalul Berthelot, intrau în București eliberăți. România Mare există! Tratatele de la Saint Germain și Trianon nu aveau decât să recunoască ceea ce români, cu puterile lor realizaseră. 80 de ani s-au scurs de la momentul decisiv de la 1 Decembrie 1918. Ei nu au făcut decât să confirme că împlinirea de la Alba Iulia reprezintă un act ireversibil, că România unitară s-a dovedit pe deplin viabilă și că ea reprezintă pentru români patria lor firească și o realitate intangibilă.

CEASUL

(Continuare din pag. 1)

Ce nu poate răbdă omul pentru o așteptare așa de sfântă? Știau toți, se dezlipsea toți de legăturile lor de aici, se faceau liberi, și sprințeni, și viteji pentru marea și strălucita închecare.

Ea a venit. Pare că s-a făcut în aerul acestei țări o liniște mare. Un sfânt potir de sânge și de lacrimi s-a ridicat pentru binecuvântarea cea mai scumpă.

Plaiurile ardelenă au bătut răscumpărarea robiei. Odihniți-vă, viteji, în brață lacomă de multe de acest sânge care plătește biroul nemocirilor seculare! Terani-ostași, dormiți în pământul care aștepta moaștele voastre, ale răbdătorilor și voinicilor, ca să fie iarăși al nostru! Niciodată nu se va uita fapta voastră, biruinja voastră prin moarte. Voievozii cei vechi, dezdrobotii mucenici din zilele bătrâne, cheamă la sine din negura trecutului umbrelor voastre, care abia au părăsit carnea lor chinuită de dușmani. Vesnică pomenire vouă, marilor și fericitorilor!

Iar toți acei cari au rămas în vechea țară îngustă nu pot avea decât un singur rost: munca, și o singură lozincă: unirea. Dumnezeu va ajuta silințile unui neam întreg, care pentru un drept așa de firesc nu crăju nici din tot ce a putut agonisi, din tot ce se cuprinde în puterile sale!

MAREA UNIRE 1918-1998

Ședință omagială a Senatului Universității "Spiru Haret"

Un an decisiv în istoria românilor

Anul 1918 a marcat închiderea unei epoci în istoria poporului român, în timpul căreia s-a plămădit conștiința de neam, s-a format și dezvoltat națiunea română, s-a afirmat ideea unității național-statale.

Conștiința unității de neam și de limbă a traversat secolele, fiind promovată prin opera unor mari cărturari, precum Grigore Ureche, Dimitrie Cantemir, Constantin Cantacuzino, Ioan Inocențiu Micu-Klein, Petru Maior, Samuel Micu, Daniil Filipide, Nicolae Bălcescu, Vasile Alecsandri, A.D. Xenopol, Bogdan Petriceicu-Hasdeu, Nicolae Iorga, Octavian Goga, Barbu Ștefănescu-Delavrancea. Această conștiință a fost stimulată de fapte politice, precum cea a lui Mihai Viteazul, care la 1600 a adunat Tara Românească, Moldova și Transilvania sub sceptrul său, de revoluționarii de la 1848 – din rândul cărora se detașază C.A. Rosetti, Ion C. Brătianu, Andrei Șaguna, Simion Bărnuțiu, Avram Iancu, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza, Costache Negri, de înfăptuitorii Unirii de la 1859 sub conducere lui Alexandru Ioan Cuza – în fapt revoluționari moldoveni și munteni de la 1848, de cei care au condus România pe calea independenței de stat – regale Carol I, Ion C. Brătianu, Mihail Kogălniceanu, de cei care s-au aflat în fruntea mișcărilor naționale ale românilor aflați sub stăpânire străină – Gh. Baritiu, Ioan Rațiu, Vasile Lucaci, Gh. Pop de Băsești, frații Hurmuzaki, Constantin Stere, Pantelimon Halippa.

Pentru realizarea idealului național au intrat români în primul război mondial, în august 1916, au luptat la Tâlmaciua, Brașov, Tg. Jiu, Robănești, Turcuaia, Topraiaș, la Mărăști, Mărășești și Oituz, sub comanda unor generali precum Eremia Grigorescu, Alexandru Averescu, Constantin Prezan. În luptă pentru unitatea națională s-au jertfit generalii Ion Dragalina și David Praporgescu, căpitanii Nicolae Vulovici și Grigore Ignat, veteranul Gheorghe Donici, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu, caporolul Constantin Musat și atâtia alții, până la cifra de 250.000 de oameni,

Unirea românilor în 1918 s-a înscris într-un proces general european. La sfârșitul primului război mondial s-au prăbușit marile imperii multinaționale – tarist și habsburgic – iar pe ruinele lor au luat ființă state naționale: Finlanda, Letonia, Lituania, Estonia, Polonia, Austria, Ungaria. Cehii și slovacii s-au unit în cadrul unui singur stat – Cehoslovacia, slavii de sud s-au unit cu Serbia, formând Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor. În acest context, români din Basarabia, Bucovina și Transilvania s-au unit cu Regatul României, astfel că la 1 Decembrie 1918 s-a creat statul național unitar român.

Unirea a fost acut de voință al poporului român, decis de Sfatul Tânăr de la Chișinău, Congresul general de la Cernăuți și de Adunarea Națională de la Alba Iulia. Unirea nu a fost rodul tratatelor internaționale, deoarece în ianuarie 1919, când s-a deschis Conferința păcii de la Paris, Basarabia, Bucovina și Transilvania făceau deja parte din statul român. Analiza documentelor arată împedire că România nu numai că nu a fost „copilul răsfăță” al Conferinței de pace, ci, din contră, delegația condusă de Ion C. Brătianu a dus o adevarată luptă diplomatică împotriva dictatului celor patru (Franța, Marca Britanică, S.U.A., Italia), cerând egalitatea de tratament a tuturor statelor și recunoașterea

Cuvântul rostit de prof.univ.dr. Ioan SCURTU

drepturilor legitime ale românilor. Prin tratatele de la Saint-Germaine, Trianon și Paris din 1919-1920 s-a recunoscut unirea Bucovinei, Transilvaniei și Basarabiei.

Unirea din 1918 a însemnat un **început de epocă în istoria românilor**. România a devenit, dintr-o țară mică, o țară mijlocie în Europa. Cu o suprafață de 295.049 kilometri pătrați, România se situa pe locul 10 în Europa ca mărime, iar cu cei 18 milioane locuitori (în 1930) se afla pe locul 8 din punctul de vedere al populației.

Evoluția României din 1918

Unirea din 1918 a ridicat în fața societății românești **problema „noului ideal”**. Trei generații de români (de la 1848 încoace) au fost animate de idealul realizării unității naționale. Școală, biserică, presă, forțe politice au pus accentul pe eliberarea fraților aflați sub stăpânire străină și unirea lor cu „țara”. Odată acest ideal fiind atins, a apărut necesitatea găsirii unui nou obiectiv fundamental spre care să fie direcționat efortul întregii națiuni.

Imediat după război a existat o anumită stare de confuzie, pe care Nicifor Crainic o formula astfel: „Generația idealului național a rămas, după realizarea lui, o generație fără ideal [...]”. Nu mai aveam un ideal în care să cred. Mare victorie a României Mari a spulberat dintr-o dată idealul în care am călit în focul anilor de educație. Școală, biserică, presă, forțe politice au pus accentul pe eliberarea fraților aflați sub stăpânire străină și unirea lor cu „țara”. Odată acest ideal fiind atins, a apărut necesitatea găsirii unui nou obiectiv fundamental spre care să fie direcționat efortul întregii națiuni.

Un curent de opinie susținea **idealul afirmației românilor prin cultură**. Se aprecia că, până în 1918, români au făcut cultură cu gândul la idealul unității naționale; au fost preocupăți să reliefze virtuile poporului român, să ofere contemporanilor exemple mobilizatoare, pentru a le lumina calea dezbroririi și a unității naționale. Odată acest ideal realizat, români puteau să abordeze marile probleme ale științei și culturii universale, fără complexe și fără obsesiuni.

Principalul promotor al acestui curent a fost Mircea Eliade, care s-a angajat el însuși în cercetarea unor teme cu totul inedite pentru români și chiar pe plan internațional, precum indianistica și istoria religiilor. Eliade nu a fost un caz singular. Personalități precum Nicolae Iorga, Nicolae Paulescu, Constantin Brâncuși, George Enescu, Dimitrie Pompeu, Aurel Persu, Elie Carafoli, Hermann Oberth, Lazar Edeleanu făceau parte din elita intelectualității europene

și mondiale, fiind recunoscute ca atare. Școala românească – atât cea liceală, cât și cea universitară – era printre cele mai cotate din Europa acelei vremi.

Un alt curent de opinie a pus accentul pe dezvoltarea economică, mai ales a industriei. Mihail Manoilescu scria: „Industria nu este numai cheia boltei statelor moderne, dar este în același timp și o școală a popoarelor. Nu se poate să se ridice spre formule superioare poporul care n-a făcut școală industrială [...]. Ea trebuie să împlinească în om atâtă insușiri latente și nebunăsuț, încât constituie cel mai bun mijloc de a potențializa ființa omenească, ridicând-o spre îndemânare, spre îscunsință și spre înălțimi de gândire [...]. Întreaga civilizație românească în forma ei actuală este condiționată de existența industriei și nu poate fi concepută fără dânsa”.

În perioada interbelică s-au pus bazele unei industrii naționale moderne, România reușind să se impună în unele domenii de vîrf, între care aeronautica. Cea mai performantă întreprindere românească – I.A.R. Brașov – a construit, începând din 1928 până în 1945 când a fost lichidată, 19 tipuri de aparate, dintre care 7 în serie mare, totalizând 712 avioane. De asemenea, au fost fabricate 684 aparate, de diverse modele, sub licență. Avioanele I.A.R. 80 și I.A.R. 81 erau, în 1939-1940, între cele mai performante din lume.

A existat și opțiunea **dezvoltării democratice a societății** prin înălțuirea unor reforme sociale și politice. Cei care au participat la făurirea Unirii – milioanele de români – au dus cu ei, în orașe și în sate, un suflu nou, o hotărâre de neclintie de a participa la înălțarea României Mari, spre fericirea lor și a copiilor lor. Într-un anumit sens, ei se simțeau mandatarii generațiilor de români care au sperat în înălțuirea marcelui ideal al Unirii.

Pe acest fond au fost legiferate cele două reforme esențiale: agrară și electorală. Reforma agrară din România, legalizată în 1921, a fost cea mai largă din Europa perioadei interbelice; s-au

expropriat 6,6 milioane ha terenuri arabe și au fost împroprietări circa 1,5 milioane capi de familie.

Reforma agrară a avut ca efect ameliorarea situației materiale a țărănimii, care și-a putut constitui, în bună parte, gospodării proprii, independente din punct de vedere economic. Astfel, ea a dobândit și o independență politică, nemaifiind – ca înainte de război – supusă presiunilor din partea moșierilor și arendașilor care îi impuneau să voteze cu un anumit candidat, astfel încât colegiul al III-lea – țărănesc ajunsese să fie numit „colegiul minciună”.

Prin legiferarea votului universal, în noiembrie 1918, cadrul de desfășurare a vietii politice s-a largit considerabil. Dacă în 1914 numărul alegătorilor era de circa 100.000, în 1926 acestia se cifrau la 3,5 milioane, pentru ca în 1937 să se ajungă la 4,5 milioane. Mai semnificativ este faptul că, în 1914 un deputat era ales de circa 400 de alegători, pentru ca din 1920 numărul acestora să se ridice la 50.000.

Sistemul partidelor politice a cunoscut modificări esențiale. Dacă înainte de război viața politică se întemeia pe două partide – Național-Liber și Conservator – care alternau la putere, după 1918 sistemul partidelor politice a devenit mult mai complex și mai dinamic. Chemarea la viața politică activă a milioane de cetățeni, probleme noi care se puneau în fața societății românești, ambii unor personalități dormice de afirmare, dar mai ales starea de spirit a populației au contribuit la aceste mutații.

O problemă cu care s-a confruntat societatea românească după 1918 a fost aceea a minorităților naționale. Potrivit recensământului din 1930, structura populației pe naționalități era următoarea: români – 71,9%, unguri – 7,9%, germani – 4,1%, evrei – 4%, ruteni și ucraineni – 3,2%, ruși – 2,3%, bulgari – 2%, tigani – 1,5%, alte minorități cu procente sub 1%.

Consiliul Suprem al Conferinței alcătuit din liderii Franței, Marii Britanii, S.U.A. și Italia – au impulsat statelor succesorale Monarhiei habsburgice (Polonia, Cehoslovacia, România, Iugoslavia), precum și Greciei să semneze **Tratatul minorităților**, prin care aceste state se angajau să acorde drepturi depline pentru cetățenii lor apartinând minorităților naționale, iar Consiliul Societății Națiunilor era împunericit să supravegeze modul de aplicare a altor drepturi.

Deși Conferința păcii de la Paris a pus la baza deciziilor sale „principiul naționalităților”, în fapt, toate statele din zona centrală și sud-est europeană aveau însemnate minorități naționale. Ponderea acestora era în România de 28,1%, în Bulgaria de 18,6%, în Iugoslavia de 22,7%, în Ungaria – 10%, în Cehoslovacia – 34,5%, în Polonia – 31%. Români însăși erau minoritari în statele din zonă; potrivit datelor oficiale, în Rusia trăiau 250.000 de români, în Iugoslavia – 230.000, în Bulgaria – 61.000, în Ungaria 24.000, în Cehoslovacia – 14.000, în Albania – 40.000, în Grecia

20.000. La acesteia se adaugă circa 200.000 români din S.U.A., 100.000 din Australia, 70.000 din Canada etc.

În perioada interbelică, dar și astăzi, **Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia și Tratatul minorităților** a suscitat vîi discuții, liderii maghiari prezentând că aceste documente prevedea autonomia teritorială pentru minorități. Întră clarificarea acestor chestiuni, citim opinia lui Iuliu Maniu – unul dintre autori Rezoluției din 1 Decembrie 1918: „Adunarea Națională de la Alba Iulia n-a hotărât autonomia națională pentru minorități și nu a înțeles să le-o acorde. Din contra, a hotărât în mod consensul și într-un mod expres, că nu li se poate acorda și că, prin urmare, nu li se poate în vedere o autonomie națională”. De asemenea, Iuliu Maniu precizează: „Tratatul minorităților conține îndreptățiri mult mai reduse pentru minorități decât hotărârea de la Alba Iulia; nu asigură prin nimic o autonomie națională pentru minorități, stipulând numai o autonomie locală sub controlul statului și numai în chestiunile culturale și religioase”.

România este un stat național, unitar și indivizibil

Pornind de la aceste realități, Art. I al Constituției din 1923 prevedea: „Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil”. La vremea respectivă, această definiție nu a suscitat nici o opozitie, considerându-se că ea firească, întrucât români constitua covârșitoarea majoritate a populației, iar nici o minoritate nu atingea măcar procentul de 10%. Potrivit Constituției, „Deosebirile de credințe religioase și confesiuni, de origine etnică și de limbă, nu constituie în România o piedică spre a dobânde drepturile civile și politice și a le exercita”.

În perioada interbelică minoritățile naționale și-au constituit partide proprii, au avut reprezentanți în parlament, au făcut parte din consiliile comunale și județene ale localităților în care acestea aveau o pondere semnificativă, au fost primari și prefecți. Au beneficiat de școli generale și licee în limba lor, în care însă limba română, istoria românilor, geografia României și educația civică se predau în limba română. În privința învățământului superior, datele statistice arată că studenții români reprezentau 1,5% dintre copiii români înscriși în școală primară, în timp ce, spre exemplu, studenții evrei aveau o pondere de 7,6%, în raport cu copiii evrei înscriși în școală primară.

Simpla deplasare prin orașele Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și chiar ale vechiului regat evidențiază faptul că majoritatea firmelor nu erau românești. În 1918, firmele individuale – industriale și comerciale – românești reprezentau 48,49% din totalul acestora, în timp ce minoritățile aveau o pondere de 51,51% (dintre care 31,14% evreiești).

Este o realitate că dezvoltarea economică și culturală a României în perioada interbelică s-a realizat cu participarea largă a minorităților naționale. Alături de scriitorii Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu și O. Goga au creat B. Fundoianu (B.Fondane), Tristan Tzara și Mihail Sebastian, de artiști Octav Băncilă, Cornelius Baba, Nic. Pătrascu expuneau Iosif Iser, J. Al. Steriadi, Jules Perahim, de doctori precum Daniel Danielopolu, N.Gh. Lupu, Mihai Ciucă au contribuit la ridicarea prestigiosului medicină românești Iosif Reiner, Arthur Kreindler, alături de Henri Coandă și George Constantinescu s-au impus, în domeniul tehnicii Herman Oberth, Lazăr Edeleanu etc.

(Continuare în pag. 5)

MAREA UNIRE 1918-1998

Sedință omagială a Senatului Universității "Spiru Haret"

(Continuare din pag. 4)

Datăle și faptele concerنate înfirmării politivă căzute, după 1918, minoritățile naionale din România nu s-au fi bucurat de drepturi și libertăți democratice, ar fi fost opriate de statul monarh. Chestiunile minorităților a fost agitată de astăzi stătește. În desfășurarea de Germania, Uniunea Sovietică și Ungaria – pentru a crea terenul propice revizionistiilor granților. Nicolae Titulescu avertiză în 1937: „Discutarea chestiunii minorităților cu Ungaria este echivalentă cu a umbii legăi la ochi, cu dinamita care va arunca în aer statul român [...] Opinia publică din România nu trebuie îndată în creare spădură și se el dacă astăzi chestiunea minorităților ar fi reglementată printr-un acord cu Ungaria, revizuirea frontierelor. În consecință, nu se va mai ridică. Această lucru nu este adevărat și, în interiorul României, trebuie să se facă pe deplin lumeni asupra acestui subiect”. Din păcate, apelul lui Titulescu nu a avut efect atenuat și nu are nici azi.

Se vorbește mult în ultimii ani despre „rescrierea istoriei”. Se desfășoară o campanie – perfect instrumentată și intens mediatizată – prin care se urmărește negarea oricărui valoare și tradiții naționale, prezentarea românilor ca un popor aistoric, fără trecut și, evident, fără viitor. O asemenea campanie amintește izbitor de cea desfășurată la începutul anilor '50, când, sub îndrumarea atenții a consiliilor sovietici, se acționa pentru „spălarea creierilor” inteligenților „vechi” și promovarea altora noi, formați, de regulă, în U.R.S.S., în spiritul internaționalismului proletar. Obiectivul principal era acela de a face tabula rasa din istoria și cultura poporului român. Într-un asemenea context, personaje cu un nivel cultural înalt, precum Iosif Chișinevski și Mihail Röller, au ajuns „director de opinie”, impunând cum să se scrie istoria românilor. Spre exemplu, în „Istoria R.P.R. Manual pentru învățământul mediu”, apărut la Editura Didactică și Pedagogică sub redacția acad. Mihail Röller, în 1948, cu ediții successive în 1952 și în 1956, nu există nici un paragraf consacrat Marii Uniri.

După 1989, astăzi luăm un fenomen similar celui înregistrat la începutul anilor '50, persoane care nu au poposit niciunul pentru un ceas într-o instituție de arhivă, pentru a studia documente, formulează opinii, cu caracter de sentiment, sau directive specialiștilor, cerându-le să renunțe la „mituri”, precum cel al unității naționale. Se cauță cu obstinație elementele care au despliejat sau învățăbit pe români, trezându-se sub lăcere sau chiar negindu-se date și fapte concrete care stătează factorii de unitate a acestora de-a lungul timpului.

Sensul unor asemenea opinii nu este greu de desculțat, mai ales că unii lideri politici au declarat public: „Majoritatea nu ne învață nimic” sau „Institutul nu ne jine de foame”. În același timp, acești lideri susțin cu obstinație că „nu există alternativă” la politica pe care ei o promovează, deși chiar un dicționar școlar explică: „Alternativă = posibilitate de alegeră între două sau mai multe situații.”

În ce ne privește, credem că experiența perioadei interbelice poate consta în „alternativa” domnă de luncă în considerație. De exemplu, scara de a dezvolta economia națională și a o conduce spre mare performanță, și nu de a aplica metoda „restructurării prin licidație”, de a astrena forță de muncă într-o direcție constructivă și nu de a o disponibiliza efortul puternic 10-20 de zile să fie a produce nimic; de a alesă pentru invigilarea 17% din buget (cum și procedea în perioada interbelică) și nu 3% ca în prezent; de a avea un guvern

alăturat din 10 miniștri și 7 secretari de stat, iar nu din 27 de miniștri și 57 secretari de stat ca acum; de a avea un personal al Consiliului de Miniștri limitat la 42 salariați și nu de peste 600 în prezent, de a locu în casă proprie și nu în locuințe oficiale sau de protocol, întreținute din bugetul statului; de a adopta o atitudine derină față de Mariile Păeri, cum a făcut-o Ion C. Brătianu la Conferința Plevă de la Paris, de a avea o largă deschidere în politica externă – care a fost apreciată ca atare, Nicolae Titulescu fiind ales de două ori președintele Adunării Generale a Societății Națiunilor, cel mai prestigios forum diplomatic al timpului, iar nu de a adopta o atitudine slăgădică de dragul unei iluzorii intărite în NATO și UEO; de a-i proteja pe români din afara graniței și nu de a-i abandona, aşa cum s-a procedat prin Tratatul cu Ucraina, încheiat în 1997. După cum, tot experiența perioadei interbelice ne atrage atenția că oamenii politici responsabili nu au dreptul să umble „legăti la ochi” și „să se joace cu dinamita” care poate arunca în aer statul național român.

UNIREA și ROMÂNIA PROFUNDĂ

Cuvântul rostit de
prof.univ.dr. Damian HUREZANU

Pentru noi, și de fapt pentru toate popoarele care au ajuns spre constituirea statelor naționale printr-o lungă gestație de viață spirituală, de manifestări de voință și mișcări politice, de evenimente insurecționale sau militare – această constituire reprezintă acte structuroare și unificatoare de istorie. Sunt puncte de bilanț care ne permit să descifrăm o largă arie a totalității procesului lor istoric. A căuta să dezvăluim sensul istoriei unui popor central pe această cordonată este în fapt un act de cunoaștere, o incercare de a dezvăluia sensuri. Marii noștri istorici - de la Bălcescu la Xenopol și de la Onciu la Nicolae Iorga - așa au și procedat. Și nu au făcut aceasta numai sub aura unor porniri romantice, a dorinței de a exalta un sentiment, de a ieșe un veșmânt somptuos pentru o istorie care reclamă mai multă măsură și un spirit critic mai ascuțit. Au făcut-o pentru că această s-a contestat niciodată întăritatea, este Nicolae Iorga. Și românii din Vechiul Regat, și ardelenii, și bucovinenii și basarabenii au văzut în el omul care a dat spiritului solidarității inter-românești cea mai puternică expresie; în sfera politică de stat omul epocii a fost I.C. Brătianu, un politician român de statări impunătoare care a inițiat și a declansat acțiuni cu caracter istoric. Și le-a asumat, a crezut într-o idee ca om politic și s-a comportat ca atare. A existat apoi o impunătoare galerie de lideri ai mișcării și acțiuni pentru unire care au inspirat puternicul avânt din anul 1918, l-au condus și și-au legat numele de Hotărârile adoptate în martie 1918 în Basarabia, la sfârșitul lui noiembrie în Bucovina, la 1 decembrie în Transilvania. Mai ales în Transilvania ei au avut o întinsă rețea de legături cu straturi largi ale populației, prin organizațiile partidului, prin biserică, școli, prin diverse instituții de alt ordin (cercuri culturale, societăți bancare, cooperative etc.), prin intelectualii profesioniștilor libere, prin fruntași ai satelor românești, prin rețea de mișcări sociale, adeptă la idei de unire etc. În Bucovina și Basarabia lucrurile s-au petrecut similar, cu specificul și condițiile proprii fiecărei provincii.

Această împrejurare a și permis organizarea într-un timp record a adunărilor impunătoare din Basarabia, Bucovina, dar mai ales din Transilvania, în freamătușul căror s-au desfășurat lucrările organismelor desemnate și s-au adoptat Hotărârile de unire.

Dintre marii fruntași ai luptei pentru unire din provincii s-au afirmat mai târziu ca lideri politici la scară națională Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod, Ion Inculeț și, într-un fel, Octavian Goga.

articoul „Armata” din 15 februarie 1919, Agârbiceanu scria: „De trei luni armata română și pe pământul nostru strămoșesc – aducând siguranță, ordine și pacea pentru toată lumea, iar nouă, Românilor, aducându-ne un dar și mai mare: simțindințul ei, în sfârșit, avem și noi o Patrie.

Oriunde, să-i întâlnim cu respect și să-i iubim pentru că sunt vrednici de respect și de iubire. Armata română a purtat sarcina cea mai grea dintre toate armatele în cursul războiului mondial. Dragostea de teră i-a făcut cumplit și indelung răbdători. Cu jertfe mari stau ei aici, străjeri ai dreptului unui naem întreg.

Să-i iubim și să-i cinstim pentru că merită, să fie mândri că vom putea face pe viitor și noi parte dintr-o astfel de armată. Armata, în efectivele sale umane, era covârșitor târânească, avea rădăcinile în această Românie profund rurală, târânească.

Acolo la sate se află neamul românesc care dădea temei unirii, forma, chiajul și rezazul ei. Se stie că spectacolul vietii politice din Capitală nu era de loc atrăgător, nici după unire. E în firea politicii ca profesia de a include în plasma ei, oricără de inaltă i-ar fi obiective, și interese inguste, bizantinisme, fricțiuni searăbăde, tentații pecuniere. Problema era pentru românii din provinciile reunite să stea să caute și să găsească adevaratul reazem și garanție a opțiunii făcute, trămieci unirii. În articolul „Frații din Vechiul Regat” același Ion Agârbiceanu scria în „Patria” la 1 martie 1919: „Târâneimea și chiajul și proba de încercare a neamului nostru. Deci pe tărâni îi putem iubi fără nici o rezervă”. Reazemul de căpetenie în luptă dusă de transilvăneni – sublinia el – a fost „conștiință că aveau frați puternici peste Carpați... Neamul nostru – continua el – așa cum a fost, plin de rănilor unui regim, fără pământ și fără drepturi, s-a ridicat ca un singur om la chemarea trămbiții ce vestează o nouă epocă în viața omenirii. Neamul românesc... și acela pe care l-am văzut doi ani de zile adunat sub flămurile tării. Pe aceasta trebuie să-l cunoaștem...”.

Așadar, România profundă furniza, în ultimă instanță, temeiul și certitudinea marii opțiuni din 1918. Ea era izvorul viu de încredere în destinul tării, era forța cimentatoare a României întregite. Era permanența în ale cărei valori se regăsea România eternă.

MAREA UNIRE 1918-1998

Şedinţă omagială a Senatului Universităţii "Spiru Haret"

Conferinţa de pace de la Paris 1919-1920

România întregită dobândeşte consacrarea internaţională

Cuvântul rostit de
prof.univ.dr. Ştefan LACHE

Conferinţa păcii de la Paris din 1919-1920 a avut menirea de a defini prin tratat încheiat între foştii beligeranţi, nu numai relaţiile viitoare dintre ei, ci şi un nou cadru de evoluţie a vieţii internaţionale. A fost concepută şi organizată de marile puteri victorioase în război - Franţa, S.U.A., Anglia, Italia şi Japonia -, care au convocat, alături de ele, alte 22 de state, aliate şi asociate printre care şi România. S-a creat atunci, în cadrul Conferinţei, Liga Naţiunilor şi s-a semnat tratatul de pace cu marele invins - Germania la Versailles, şi alte patru tratate, numite „din împrejurimile Parisului” şi care, în ordinea semnării, sunt cel cu Austria, cel cu Bulgaria, cu Ungaria şi cu Turcia. Aceste tratate reflectau schimbarea profundă a hărţii Europei; ele au consacrat în termeni diplomatici nouă statut politic şi teritorial al României, ca şi al altor state naţionale din Centru, Estul şi Sud-estul Europei, reclădite sau reintregite pe ruinele fostelor imperii multinaţionale, cum sunt Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, Finlanda, dar şi Austria şi Ungaria. O caracteristică a păcii de la sfârşitul primului război mondial şi, deci, a tratatelor - observa Take Ionescu, „constă în afirmarea principiului naţionalităţilor. Acesta nu este în realitate altceva decât prelungirea în sferă a dreptului internaţional a principiului suveranităţii poporului”. În soluţionarea problemelor teritoriale, la Conferinţă a prevăzut punctul de vedere american de „drept istoric” - invocate şi de cei ce ocupaseră teritoriul străin sau erau succesorii acestora, sau considerente strategice, ci doar criteriu economic şi, mai presus de toate, cel etnic din acel moment.

Desideratele României au fost cuprinse într-un memorior expus, apoi, în Plenul conferinţei, la 1 februarie 1919, de şeful delegaţiei române, Ion I.C. Brătianu. În expoziţie său, premierul român sublinia că noile frontiere ale României intregite, delimitate în linii generale prin însemnă hotărârile de unire din 1918 de la Chişinău, Cernăuţi şi Alba Iulia, asigură cadrul politic şi naţional-administrativ al dezvoltării naţiunii române. El a dat apoi explicaţii detaliate cu privire la aceste hotărâri şi a răspuns la numeroase întrebări, îndeosebi cu privire la minorităţile naţionale.

Într-o atmosferă deloc favorabilă, delegaţia română, s-a văzut în faţa unor stăvile şi dificultăţi, pe care la început nici nu le bănuia. Pentru depăşirea lor, reprezentanţii României s-au angajat într-o apriştă bătălie diplomatică, pe care au purtat-o cu demnitate şi cu o răspundere exemplară pentru destinele ţării.

Pozitia României la Conferinţa de pace era agravată de organizarea ei pe baza principiului ierarchiei de putere, statele aliate fiind împărţite în două categorii - Mariile Puteri cu interese nemulţumite, şi miciile state cu interese limitate sau speciale (România figura, binelinteles, în cea de-a doua grupă).

S-a constituit un adevarat directorat

George şi Orlando), Japonia fiind în problemele europene un „partener tăcut”. Cei patru mari chemaţi să decidă asupra noilor frontiere ale Europei - după cum consecma presa vremii, erau de o ignoranţă desăvârşită”, cel puţin în domeniile istorice şi geografice. Premierul britanic - se întreba: „Unde dracu este locul astăzi pe care România este atât de nerăbdătoare să-l aibă?”. Era vorba de Banat, care, în conformitate cu Tratatul încheiat în 1916 cu Antanta, revenea integral României; acum însă marii aliaţi au dat căstig de cauză Serbiei căreia urmă să-i revină o parte a Banatului.

Principiile umaniste şi democratice proclamate în timpul războiului despre „justiţie imparţială”, „pace interneată pe legile eterne ale echităţii”, „garanţia mutuală a independenţei politice şi integrării teritoriale deopotrivă statelor mari şi mici” au fost lăsate în faţa uşilor capitonate. În memoria sale, premierul englez arăta că el şi colegii săi, francez şi american, au luat asupra lor responsabilitatea redactării tratatelor, considerând că „principală sarcină a războiului căzuse asupra mărilor puteri, iar victoria a fost aproape exclusiv a lor”. În acelaşi timp, şeful guvernului de la Londra era nevoie să recunoască nedreptatea

ce s-a făcut la Conferinţă statelor mari mici, mai ales României, Serbiei şi Belgiei care „au îndurat sacrificii şi suferinţe mai mari decât chiar cele la care fusese supusă Marile Puteri”. Încă din prima zi a lucrărilor Conferinţei - arăta Ion I.C. Brătianu - s-a putut constata că Mariile Puteri înțelegeau să trateze statele mici aliante „nu ca pe nişte tovarăşi cu drepturi egale, cum fusese egală în luptă”. O publicaţie a timpului, „România” din 6 iunie 1919 scria: „Desigur, egalitatea li s-a recunoscut micilor popoare cătă vreme a fost vorba numai de jertfe: în transe şi în faţa gloanţelor, mari şi mici au fost deopotrivă, dar la masa verde lucru să schimbă, cei mici nu mai au ce căuta: maurul şi-a făcut datoria, maurul poate să plece. Cel mult li se îngăduie celor mici să îscălească, fără a citi, ceea ce au binevoit să hotărască cei patru potenţi ai lumii, nu prin grăjă, dar sigur, fără ştirea lui Dumnezeu”. Faptul pare incredibil, dar este real, fiind relatat de I. C. Brătianu într-o Sedinţă a Adunării Deputaţilor, referindu-se la semnarea Tratatului de Pace cu Germania. Ajungând la palatul Versailles, animat de gândul de a protesta împotriva procedurii incorecte de elaborarea acestui tratat, Brătianu se afla în faţa alternativei: sau să semneze un act de o asemenea importanţă, fără a-i cunoaşte cu precizie conținutul, sau, să se desolidarizeze de aliaţi, în faţa fostului inamic, săvârşind astfel un act de dezbinare. Şi a recurs la prima alternativă.

„Aşa am făcut silici - arăta premierul român - să îscălum (statul cu Germania) fără a fi avut textul scris şi fără că vreamul dintre noi să-l fi citit”. Când a putut lua cunoştinţă de textul tratatului, delegaţia română a găsit în el nescotirea intereselor româneşti, în special în chestiunea reparăriilor de război. Din suma totală a

reparaţiilor imputate Germaniei, României nu-i revenea decât 1% şi, cum se ştie, n-a primit nici măcar atât.

Ion I.C. Brătianu s-a opus oricărui tentativă ale Marilor Puteri de a-şi impune voînţa lor în dauna independenţei României. „Am moştenit o ţară independentă şi chiar pentru a-i întinde graniţele, nu-i putem jefui neaşternărea” - scria el unui lider liberal. Sună cuvinte care ar trebui sătute de fiecare român. Ele au fost rostită cu prilejul confruntărilor privind Tratatul minorităţilor ce fusese asociat celui cu Austria. Prin acest tratat, mariile puteri aveau în vedere, în primul rând, situaţia minorităţilor evreieşti din statele succesoare Austro-Ungariei şi doreau să aibă sub supraveghere regimul rezervat acestor minorităţi; ele urmăreau, totodată, să-şi asigure avantaje economice prin clauze referitoare la comerţul exterior şi de tranzit.

Protestând faţă de impunerea acestor clauze, fără nici o consultare prealabilă a României, Brătianu remarcă cu amărăciune: „Noi nu suntem la Conferinţă, ci suntem aduşi înaintea unui tribunal ca învinuiri”.

Delegaţia română a refuzat categoric să accepte orice limitări şi condiţii care aduceau atingere suveranitatea naţională.

Când s-a dezbatut în Parlament Tratatul minorităţilor, „se constata că, era de prisos să se transforme ceea ce statul român respectă din propria sa voînţă, fără silinţă nimănui şi răspunzând numai naturii poporului nostru şi ideii de libertate pe care s-a clădit România modernă, dintr-o problemă internă, într-o chestiune de drept internaţional”.

Convingându-se că nu putea determina acceptarea poziţiei României şi acuzat de rigiditate, Ion I.C. Brătianu a părăsit Parisul, iar la jumătatea lunii septembrie 1919, a demisionat după ce cu două zile înainte fusese semnat la Saint Germainen - Laye, fără participarea României, Tratatul de Pace cu Austria. Conducerea guvernului şi a delegaţiei române la Conferinţă de pace vor fi preluate de cunoştiul fruntaş al Partidului Naţional Român din Transilvania, Alexandru Vaida Voievod. O notă ultimativă trimisă, între timp, la Bucureşti de Consiliul Suprem al Puterilor Aliate şi Asociate - nedreptă, arogantă şi cominatorie - avea un înţeles teribil pentru România, somată ca în termen de 8 zile, „să se supună, fără discuţie, fără rezerve şi fără condiţii” şi să accepte Tratatul cu Austria şi Tratatul minorităţilor. În caz contrar, Mariile Puteri ameninţau că vor invita România să-şi recheme imediat delegaţii de la Conferinţă Păcii şi își vor retrage misiunile diplomatice de la Bucureşti. Guvernul român era astfel pus în faţă riscului de a vedea hotările ţării lipsite de o bază juridică internaţională şi la limita posibilităţilor de rezistenţă prin mijloace politice şi diplomatice, a cedat, dar numai după ce obţinuse eliminarea sau attenuarea unor din clauzele oneroase şi ofensatoare pentru ţară, din Tratatul aditional al minorităţilor. Obiectivul politic fundamental era realizat: un articol din textul iniţial al Tratatului cu Austria a fost modificat în sensul recunoaşterii dreptului României asupra Bucovinei cu frontierele specificate în hotărârea din noiembrie 1918 de la Cernăuţi. Aceasta era design şi un succes pentru Vaida. În timpul petrecut în

ale sale - Durostor şi Caliacra, - aparţinând de drept României.

Seria acelor care au consacrat pe plan internaţional integrarea României va fi încheiată de Tratatul privind recunoaşterea unirii Basarabiei cu România, semnat la Paris, la 28 octombrie 1920.

Dificultăjile ivite în calea acestui tratat s-au datorat, la început, mai ales neîncrederei Aliaţilor în guvernul de la Moscova, care nu era considerat capabil să-şi asume obligaţiile în numele Rusiei şi nefiind acceptat la reglementările de pace din Capitala Franţei. În plus, se spera într-o înțelegere directă între România şi Rusia Sovietică.

Delegaţia română a prezentat la Conferinţă de pace argumente indubitabile care atestau drepturile României asupra Basarabiei, răpită de Rusia ţaristă în 1812, şi asupra valabilităţii hotărârii de unire, adoptate de Sfatul Țării de la Chişinău, în martie 1918.

Consiliul Suprem al Conferinţei de Pace de la Paris a adresat, la 3 martie 1920, o notă guvernului român prin care se menţiona că Mariile Puteri Aliate nu putuseră lua până atunci o hotărâre definitivă asupra chestiunii Basarabiei pentru că o considerau ca facând parte din chestiunea românească în general. În continuare, se aprecia că „în interesul României, şi al ţărilor vecine, chestiunea basarabeană nu mai trebuie să rămână în suspensie”. În consecinţă, luându-se în considerare realităţile geografice, etnice, economico-istorice se pronunţă pentru încheierea unui tratat care să consfinţească reunirea Basarabiei cu România.

Tratatul de la Paris, din 28 octombrie 1920 prevedea: „Înaltele Părţi contractante vor invita Rusia să adere la tratatul de faţă, de îndată ce va exista un guvern rus recunoscut de ele...”, fiind bine stabilit că frunzările definite de acest tratat, precum şi suveranitatea României asupra teritoriilor pe care le cuprinde nu vor putea fi puse în discuţie”.

Întreaga problematică a recunoaşterii diplomatice a Marii Uniri relevă un fapt indubitat: România Mare nu este o creaţie artificială a tratatelor de pace din 1919-1920, o „plăsmuire monstruoasă” a Versaillesului şi a Trianonului, cum s-a repetat în perioada interbelică, dar, și mai târziu, cu prelungiri până în zilele noastre, de către propaganda revizionistă ungără şi sovietică.

„Întregirea României - relevă marele istoric Ioan Lupaş - nu se cuvine să fie înfăşurată, nici măcar în parte, ca un dar coborât asupra neamului românesc din încredere şi simpatia lumii civilizate, nici ca o alcătuire întărită, răsărită din greşelile duşmanilor de veacuri. Chiar dacă asemenea greşeli nu s-au săvârşit niciodată împotriva românilor subjugări de-a lungul veacurilor de stăpânire ungurească, austriacă sau rusească, stăpânirele acesteia nedreptă ar fi trebuit să se dezumăse, (să se) mieşoareze îndată ce dreptul tuturor popoarelor de a-şi croi soarta după bună lor pricere a izbutit a se înăla la treapta de putere hotărătoare în noua întocmire a aşezământului de pace europeană”.

MAREA UNIRE 1918-1998

Şedință omagială a Senatului Universității "Spiru Haret"

Suflet din sufletul neamului românesc

Cuvântul rostit de prof.univ.dr. Ion Dodu BĂLAN

Moto: „Literatura a fost totdeauna o energie precursoră, în câmpul ei s-a adunat mai întâi și au cerut cuvântul puterile latente ale unui popor, indicând prin proporțiile lor raza de intindere a măririlor viitoare”

(Octavian Goga)

Pentru a putea cuprinde, căt de căt, în ceteve pagini, tema extrem de vastă **Cultura națională și Unirea**, (care s-ar putea susține pe un material faptic adunat din cinci secole de cultură românească, populară sau scrisă) voi enunța, ca premise, unele trăsături specifice ale literaturii noastre pe care exegeti renumiți, români și străini, le-au fixat drept concluzii, la capătul unor temeinice cercetări. E vorba, de **caracterul național**, unitar în toate provinciile, de **patriotismul, militarismul, democratismul, spiritul umanist, naționalist și progresist**, al literaturii noastre, de dorința scriitorilor de a fi „suflet din sufletul neamului” lor, de hotărârea lor de a-i exprima idealurile, bucuria și amarul de-a lungul unei maștere și zbuciumate istorii. Firește, asemenea trăsături sunt prezente în toate literaturile, dar altfel structurate, de la una la alta, cu altă pondere, cu alte implicații în evenimentele istorice, și social-politice. Una din mărturii cele mai elocvente o constituie felul în care s-a realizat Marea Unire de la Alba Iulia, de la 1 Decembrie 1918, care este și rodul unei activități literar-culturale de aproape cinci secole.

Literatura română s-a implicat, de la începuturile ei și până în vremea din urmă, în devenirea istorică a neamului nostru, în sensul că români și-au făcut istoria cu trădări istorioare, cu sudeoare și sănge, cu ascuțitul săbei, (și jertfe martirice), dar și cu ascuțitul condeilului, al talentului, și-al minților profunz gânditoare, de mari diplomi și politicieni pomeniți de colegul Scurtu.

Idealul Unirii a fost pentru scriitorii români, și pentru români, în genere, idealul cel mai statoric, pe care unii istorici numesc și neagă.

„Istoria românilor - scria la 1879, Ion Ghica, ne arată că unirea a fost totdeauna felul cel mai dorit al lor. Ori de căte ori visitorul a surâs României, fiu ei nu au lipsit de a aspira către Unire”. Scriitorii au mărturisit și au întregit această aspirație.

În imponența sa lucrare **Peuples et langues d'Europe**, (Ed. Denoël, Paris, 1968, p.38) Guy Herard subliniază și apăzură la locul curenții, rolul activităților literar-artistic, spirituale, în genere, în pregătirea luptei politice pentru unitatea națională a popoarelor afilate sub stăpânire străină: „L'eveil des nations d'Europe centrale et balkaniques (Tchécoslovaquie, Slovénie, Serbo-Croatie, Roumanie) a montré que une préparation linguistique et culturelle était indispensable à temps du combat politique”.

Împrejurii istorice potrivite neamului românesc, bogăția sărăcăi, așezarea ei în cajeau latitudinilor, la răspântea dintr-Occident și Orient, proeminent și cunoaște noastră de istorie, au fost ca, în ceea cea de desăvârșire unități geografice, economice, lingvistice, religioase și spiritual-culturale, trupul sănătății și viață - nu o dată arbitrar și sumavolnic frânt și plângând de impingeasă austro-ungar, ture și rus, care au tras peste el granițe artificiale, cum ce-l-a determinat pe legiuitorul sănătății bătălia Cățără, din preajma Regatului, să exclameze ingrozit și simbolic, în fața jandarmilor ungari care l-au cerut să a treacătă la granița în Tara Românească pentru a

Peste trupul răstignit al Ardealului, citorile acestea erau mărturia unei Invierii a românilor și-a unei nezdrunzinate unități spirituale.

Infrătească replică, parcă, tineri ardeleni, scoala la școli înalte din Apus, veneau la Iași, Cernăuți, Craiova și București, să aducă lumină din lumină, precum Gheorghe Lazăr, Aron Pumnul, August Treboniu Laurian, Eftimie Murgu, Simion Bărnuțiu, Ioan Trifu Maiorescu, Aron Florin, Damaschin Bojancă și atâtia felii.

Ziarele și revistele românești, în orice parte ar fi apărut, găzduiau deliberați scriitori din toate provinciile, precum **Curierul românesc** și **Curierul de ambe sexe** al lui Ion Heliade Rădulescu, **Gazeta de Transilvania** a lui G.Bariț, apărută la Brașov la 12 martie 1838, suplimentul ei cultural **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, **Albină românească** a lui Asachi de la Iași și suplimentul ei cultural **Alăută românească**, **Dacia literară**, a lui Kogălniceanu, **Familia** lui Iosif Vulcan, de la Oradea, **Tribuna de la Sibiu** a lui Slavici, **Romanul** de la Arad și altele. În Ardeal, „libertatea” presei era mereu la închisoare și totuși teroarea n-a putut înfrângă condeile luptătoare. În Transilvania, ca și în Bucovina și Basarabia, numerosi precuitori au făcut carieră numai pe procesele de presă intentate publiciștilor români.

În Ardeal, între 1 iulie 1885 și 27 august 1908, au fost condamnați 483 de români la 122 ani, 11 luni, 6 zile închisoare și 95.105 corone.

Pe Câmpia Libertății din Blaj, unde multimea țărănilor striga: „Noi vrem să ne unim cu ţara”, la 3/15 mai 1848, alături de ardeleni, au fost prezentați și tineri din Principatele Române: Alexandru Ioan Cuza și Alecu Russo, la actual Unirii, de la 1859, au participat și scriitori din Ardeal; ardelenii s-au dus voluntar în Războiul de Independență, iar în primul răzbă mondial dezertați, cu riscul vieții, din armata austro-ungară și treceau în cea română, precum poetul Aron Cotruș sau romancierul Eugen Goga, fratele mareu poet. E impresionant să constați că publicații poartă numele de România și chiar România Mare, ori de Dacia, înainte de 1918. La ziarul de front **România**, apărut în 1917 la Iași, sub conducerea lui Mihail Sadoveanu și Octavian Goga, ... au colaborat scriitori din toate provinciile românești, din toate generațiile, din toate școlile și curentele literare, de la sămănătoriști la simbolisti. Deci pentru lumea scrișului românesc n-au existat niciodată granițe și bariere de netrecut, și, de aceea, scriitorii, oamenii de cultură din toate epociile au putut lupta în unire pentru înăpăturarea inalterelor idealuri naționale, pentru desfășurarea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, care n-au fost și n-au putut fi o danie a unor circumstanțe diplomatici, o română - cum perfid insinuarea unii istorici mercenari, ci consfințirea unei realități profund obiective, a unei uniri care a durat din totdeauna în sufletele românești, așa cum o confirmă limba română, limba vechilor cazanii care-o plâng și care-o căntă pe la vatra lor țărani - cum zicea poetul basarabean Alexei

Mateevici - folclorul, în general, creația populară, și toate elementele etnografice din cultura națională. Dacă scriitorii, oamenii de cultură, au finit trează idea unității naționale, trebuie spus că poporul român și-a cucerit unirea, a plătit-o din greu cu lacrimi, cu sudoare și cu sânge, de-a lungul unei zbuciumate și aspirate istorii, durând pe meleagurile strămoșești o creație folclorică de excepție, o cultură unitară și înfloritoare, o civilizație materială, originală distinctă, din care nu lipsește valorile estetice.

Români, indiferent de provinția în care locuiau, au vorbit la fel, româna neavând dialecte, ci graiuri, au cântat aceleași doine, colinde și balade; au suferit de același dor și l-au trăit în același chip gingăs și duros de dulce, cum l-a sintetizat pentru toți Eminescu sau Blaga în **dorul-dor**; au deprins aceleași obiceiuri, s-au condus, ca după o stea polară, după necalele legi ale pământului și și-au unit înțelepicuția în același proverbe și zicări, structurate într-un extraordinar **cod etic**, și **estetic**, dominat de **Omenia românească**, creând împreună aceiași eroi de basm, de mit și de legendă, pe care i-au impuls în vesnicii moldovenii Creanga și Sadoveanu, ardelenii Slavici, Coșbuc și Agârbiceanu, muntenii Caragiale, Gala Galaction, Vasile Voiculescu, Mircea Eliade și alții.

Români de pretutindeni au creat literatură, muzică și artă plastică, cu același tip de unelte care atestă simulor artistic și geniul lor tehnic; au creat aceleași credințe și datini care, după expresia lui Alexandru Davila, s-au dovedit mai sfinte ca o lege; și-au sădit nenorocul și jalea, melancolia și durerea, visurile ne-implinite, elanurile și potențirile, idealurile și nădejdile în același structuri prozodice, lăsându-le să umbule de la unii la alții pe picioare de iambii sau de trohei, din Maramureș în Dobrogea, din Banat înspre Moldova, din Oltenia și Ardeal, de la Nistrul până la Tisa - cum zice Eminescu în geniala lui **Doină** și din toate pările, simbolice, parcă, înspre Țara Românească, nume îndrăgit de toți, „căci - vorbe lui Slavici - pentru toți români soarele la București răsare!”. Tânără Românească cu care așteptau să acopere odată întreg pământul ţării, așa cum s-a întâmplat la 1 Decembrie 1918 prin acea „manifestare grandioasă a conștiinței noastre spirituale” care înscrie „o pagină de glorie pe urma Adunării de la Blaj” de la 1848. Unirea a fost visul secular al românilor și gândul lor cel mai statomic, gândul care a binut și a rămas biruitor prin voința neamului, chiar dacă vîtreagă istoriei și dictatelor marilor imperii ne-au mai smuls membri din trupul ţării în 1940.

Un vis atât de vreme neîmplinit, o năzuință organică a tuturor românilor s-a întreprins însă, în acul Unirii de la Alba Iulia, al cărui autor și erou a fost poporul român, cum atât de răspicat și de convingător - o spun și scriitorii care au participat la el sau numai-l-au evocat: Octavian Goga, Mircea Dem Rădulescu, Petre Dulfu, Liviu Rebreanu, Ovidiu Hulea - cununiat lui Rebreanu, Aron Cotruș, Eugen Goga, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Vasile Voiculescu, Ion Agârbiceanu, Horia Petru-

Petrescu, L.U. Soriciu, Valeriu Braniște, Valeriu Bora, Emil Isac, Victor Ciobă care a scris „Imnul Basarabiei Unite” și alții alții.

A fost atunci o uriașă deschidere de energii - cum sugerează Blaga în **Hronicul și cântecul vârstelor**, a fost o bucurie populară fără seamă, o manifestare grandioasă de epopee națională care și-a așteptă încă reflectarea în pagini de cărți sau în opere de artă. Atunci, întorcându-se spre Lancrău de la Alba Iulia, auzit Blaga un tânăr strigând plin de euforie: „Trăiască România dobrogoașă”, adică rotund ca Dacia Felix.

S-a afirmat atunci cu o forță nestăvilită tot ceea ce poporul român adunase de-a lungul veacurilor mai bun în sufletul lui. Atunci conștiința dreptului legitim al poporului român asupra pământului strămoșesc s-a afirmat cu o forță de epopee, așa cum a fost exprimată în versurile inspirate, răspicate și robuste ale lui Aron Cotruș, care conțin o istorică interogativă, al cărei răspuns este dreptul nostru săptămânal asupra Ardealului:

„De acest mănuș pământ dacă-

român

Cine-ar putea, mai mult ca noi, să

spue

că-al lui e? ...

Cine l-a arat

Din începutul vremurilor,

neîncetat?

Cine l-a semnat?

Cine l-a fost slugă și stăpân?

Care dintre neamurile vechi și noi

are îngropăti în sănul lui atâția

eroi?

a cui doină, de veacuri, pe-aicea

plângă?

cine l-a apărăt mai dârzh de-al

năvâlirilor puhoi

și l-a adăpat de-atâta mii și

milioane de-ori,

Cu sănge și sudori, ca noi? ! ...

Nimic nu-a rămas străin. Nici o experiență artistică-literară, oricără de îndrăneță ar fi fost; ba am uitat, chiar, inițiatori de curente noi, precum dadaismul lui Tristan Tzara. Nici un curent de găndire, de la bergsonism la fenomenologia lui Husserl pe care o regăsim și la Camil Petrescu, de la teoriile despre decadentă culturii ale lui Spengler și de la Ardeal, „libertatea”, dominat de Omenia românească, creând împreună aceiași eroi de basm, de mit și de legendă, pe care i-au impuls în vesnicii moldovenii Creanga și Sadoveanu, ardelenii Slavici, Coșbuc și Agârbiceanu, muntenii Caragiale, Gala Galaction, Vasile Voiculescu, Mircea Eliade și alții.

Odă înfăptuită, România Mare și-a deschis larg ferestrelor spiritului către toate zările, stabilind un schimb de valori cu toate culturile. Am primit și am dat lumii cultură autentică, dar prin marile noastre sprite creațoare și patrioțice am înțint să ne păstrăm specificul național și identitatea proprie.

În acest context, ne amintim cu admirație de vorbele profetice ale cărturaru Sas Andreas Wellmann, care, cunoscând și crezând în genul poporului român, scriea pe la 1843: „În națiune română zace sămânța bogată a unui popor pe care îl așteaptă un viitor frumos și mare, dacă însușirile sale de căpetenie se vor dezvolta cum se cuvine”. Cât de departe a rămas acest viitor chiar după Marea Unire. Cât de mult mai de au făcut.

Scoala românească, cultura noastră de astăzi, presă scrisă și vorbită, instituțiile de artă pentru a contribui la cultivarea insușirilor de căpetenie ale poporului român pentru a-i asigura „un viitor frumos și mare”? Oare mai și cineva interesat de acest viitor?

Fie ca aniversarea Marii Uniri să ne aducă mai mult elan constructiv, mai multă unitate în vederea înfăptuirii acestui viitor pe care neamul nostru îl merită cu prisosință!

REVISTA

OPINIA
națională

Director:

Prof.univ.dr.

Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.

Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci

la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficile postale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

Dacă asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plăćă prim mandat postal sau dispozitie de plată pe adresa:

Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.

Machetarea computerizată și tiparul executate de

LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI

TIPOGRAFIA

FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

ŞEDINȚA OMAGIALĂ a Senatului Universității “Spiru Haret” consacrată ANIVERSĂRII MARII UNIRI DIN 1918

Dacă este adeverit – și este! – că valoarea, sensul istoric profund al unui popor se măsoară nu în gesturi largi, „epocale”, în răsturnări care să-i schimbe fundamental cursul, mereu altul de la o etapă la alta, ci în acel echilibru lăuntric, cel mai adesea egal cu sine și tocmai de aceea de nebjuruit, generator al marii tradiții naționale, atunci firesc este ca și așezărilele educaționale, de cultură, de spiritualitate să fie judecate după un principiu asemenea. Așadar, după cum acesta tind să schimbe mereu fața lumii, să-i aducă în echilibru, să-i risipească prin instruirea valorilor acumulate, sau, dimpotrivă, după cum se revendică din vigurosul trunchi al tradiției pe care-l îmbogățesc cu noi creații. Oricât de mici ar fi acestea, dar integrate unu flux al consecvenței, al continuării organice, tocmai prin ele, prin situația pe careătă linie de evoluție a Neamului, reușește o instituție să dobândească vocație națională, iar un popor să mențină o țară. De pe această bază s-a și spus, cu deplină îndreptățire, că puterea, valoarea de durată ale unui popor se răsfrâng nu atât în numărul săbiilor, puștilor, tunurilor, tancurilor sau rachetelor, ci mai cu seamă în forța lui morală și de creație, în înțelepciunea și spiritul lui de jertfă, în starea lui de veghe la porțile Destinului.

Fundația „România de Mâine” și Universitatea „Spiru Haret” se revendică tocmai din acest trunchi vigoros al tradiției naționale și însemnatatea lor de referință, dincolo de creațiile educaționale, științifice și de cultură ce le sunt proprii, este dată tocmai de această permanentă stare de veghe asupra rememorărilor esențiale din istoria Neamului. Există în cuprinsul acestor așezările un spațiu de permanentă reculegere, disponibilitatea evidentă pentru reflecția gravă, pentru dialog, schimb de idei și dezbatere creațoare, iar spiritul de sinteză se afirmă, în finalul fiecărui demers, ca o punte traiană între trecut, prezent și viitor. De aici germenăză cele creații științifice retrospective și perspective, precum Encyclopediea performanțelor românești în secolul XX și dintersurile despre Starea Națiunii, prin care Fundația „România de Mâine” s-a impus în conștiința publică, și tot aici își afilă temeinurile proiecțiile universitare de la „Spiru Haret” care răsfrâng asupra viitorului românesc un superior sens de cultură, de spiritualitate.

Din această perspectivă este, așadar, explicabil faptul că, la Fundația „România de Mâine” și Universitatea „Spiru Haret”, anul 1998 a fost consacrat aniversării mariilor momente din istoria națională, între care împlinirea a 150 de ani de la Revoluția din anul 1848 în Țările Române, a unui acord de la adoptarea Legii Spiru Haret în sistemul românesc de invitaționă, a celor opt decenii de la Marei Uniri din 1918. Pe acestea teme au fost organizate anumite de comunicările științifice, simpozioane, iar o parte dintre lucrările lor și-au găsit reflectarea în revista „Opinia națională”, urmând, eventual, să fie prezentate și în volume

univ. dr. Ion Dodu Bălan a prezentat comunicarea „Literatura și Marea Unire”. Lucrările Ședinței omagiale s-au desfășurat într-o ambianță de atenționare față de idealurile unității noastre naționale, într-un cadru de analiză minuțioasă a preliminariilor și consecințelor, interne și externe, ale Marii Uniri, cu cristalizarea și proiecția în viitor a principalelor concluzii și învățăminte, despărțite din actul energetic al Națiunii Române din anul 1918. Substanța ideatică a comunicărilor s-a îngemănățit cu evocarea caldă, emoționantă, a unor secvențe de referință din cronică Marii Uniri și a unor portrete de luptători pentru unitatea națională a românilor, rămasă să dăinuie asemenea unor simboluri lumenioase în Istoria Românilor.

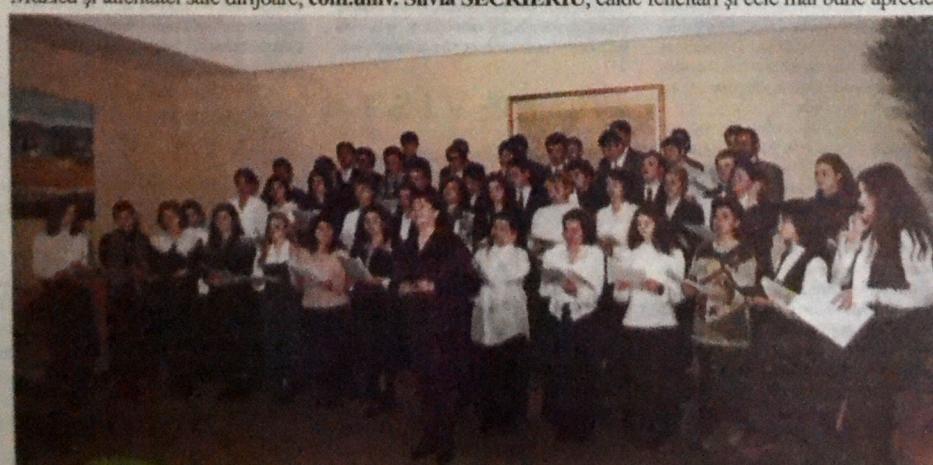
Concluzia de bază a acestei prestigioase reunii universitare poate fi formulată astfel: **Istoria unității depline a românilor se înscrie în cea a unității tuturor celorlalte popoare europene și ea vine astfel din adâncurile timpului spre a aduce proba supremă că, în cele din urmă, Istoria are un sens și că tocmai pătrunderea acestuia, ca dovada celei mai înalte înțelepciuni, revine oricarei universități de ținută, între care și Universitatea „Spiru Haret”.**

În partea a doua a reunii, Corul Facultății de Muzică a Universității „Spiru Haret”, dirijat de conf.univ. Silvia Secrieriu, a susținut un bogat program de cântece, care a întregit artistic omagiul datorat de noi toți celor cunoscuți și – cei mai mulți – necunoscuți, ce s-au sacrificat pentru reîntregirea hotarelor românești.

Mihai IORDĂNESCU

Rectorul Universității „Spiru Haret”, prof.univ.dr. Aurelian BONDREA, adresează Corului Facultății de Muzică și talentei sale dirijoare, conf.univ. Silvia SECRIERIU, calde felicitări și cele mai bune aprecieri.

UN MN DE SLAVĂ CONCERTUL EXTRAORDINAR AL CORULUI FACULTĂȚII DE MUZICĂ

Înălțătorul moment aniversar, marcat de Senatul Universității „Spiru Haret” printr-o ședință omagială, nu putea să aibă un epilog mai fericit, mai vibrant, mai întregitor decât cel proiectat cu atâta sensibilitate și acuratețe profesională de concertul extraordinar susținut de Corul Facultății de Muzică. Dintr-o dată parcă, ambiția dărăuță de caracterul sobru, de rigoare științifică a lucrărilor ședinței omagiale, care au evocat atât de nuanțat episodurile fundamentale ce au însoțit lupta de veacuri a poporului român pentru împlinirea idealului sacru de unitate națională, a dobândit veșmântul unei mari sărbători, fiind recreată, memorarea evenimentelor realizându-se pe un alt plan spiritual. Astfel, acum, ca și atunci, din inimile tinere ale studenților care ne-au oferit dulcea sănătate de a ne împărți și din lirismul poeziei patriotice ce a însuflare participanții la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, și nu numai, glasurile lor au răsunat magnific, ca într-o catedrală, ajutându-ne să redescoperim, în bucațile interpretate, noi sensuri.

Prinții cei dintâi patrioți români care au militat pentru Unirea cea Mare au fost învățătorii sătelor care învățau elevii să cânte „Despărtă-te române”, „Tricolorul” și-a, cultivând în inimile și conștiința copiilor dragostea pentru pământul străbun și indemnând la luptă pentru realizarea idealului național declarat pe Câmpia Libertății de la Blaj în 1948: „Noi vrem să ne unim cu țara” – a subliniat prof.univ. Liviu Brumaru.

Acea țară despre care Ioan Slavici afirma în mod vizionar că „Pentru toți românii soarele la București răsare”. Evocând, una căte una, cele mai reprezentative lucrări corale și instrumentale prin care melosul național, farmecul folclorului nostru transpus pentru vocile corului au fost admirate nu numai de români, ci și de străini, profesorul Liviu Brumaru ne-a introdus, de fapt, în atmosfera inefabilă creată de corul studențesc. Sub bagheta magicii a conf.univ. Silvia Secrieriu, dirijarea Corului au fost interpretate partituri înmănușcate intr-un repertoriu care s-a constituit într-un autentic spectacol.

„Trompetele răsună” de Gavriil Musicescu, „Limba noastră” de Doru Popovici, pe versuri de Alexe Mateevici, cunoscuta „Ana Lugojana” de Ion Vîdu, cel care a lăsat pagini memorabile, pline de sensuri și eternitate, celebra „Doina” de Sabin V. Drăgoi, pe tulburătoarele versuri ale lui Mihai Eminescu, care, datorită vicisitudinilor istorice nu a fost cântată 60 de ani, au reprezentat căteva din bucațile minunat interpretate de Corul studențesc. A fost acest un argument în plus că drumul spre pregătirea teoretică și practică în Facultatea de Muzică, spre afirmarea profesională se realizează de pe băncile facultății, nefind doar un simplu vis. Cuceritoare a fost și interpretarea cu robustețe și delicatețe pe care, solistul corului, studentul Cătălin Stoica, anul II, a dat-o bucații „Preste deal” de Ion Vîdu.

Prezența la acest extraordinar concert, prof.univ. dr. Aurelian Bondrea, rectorul Universității „Spiru Haret”, președintele Fundației „România de Mâine” a mulțumit, în cuvinte la fel de emoționante, Corului studențesc, cadrelor didactice care l-au pregătit pentru frumosul spectacol, oferindu-le flori.

În încheiere, decanul Facultății de Muzică, prof.univ. dr. Victor Giuleanu și-a exprimat satisfacția pentru că munca depusă cu atâta pasiune, deopotrivă de profesori și studenți, pentru acest spectacol, a dobândit o incununare incontestabilă, entuziasmand pe toți participanții la concert.

Ne despărțim încărcări de emoții de acest moment care ne-a făcut să retrăim unele din cele mai înălțătoare clipe ale marii sărbători de la 1918 cu convingerea că am fost martorii unui adeverit regal al melosului național.

Adela DEAC